

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№ 15 БАСПАСӨЗ Р Е Л И З І
2009 жылғы 10 маусым

Қаржы нарығындағы ахуал туралы және
ресми қайта қаржыландыру ставкасы
туралы

1. Ресми қайта қаржыландыру ставкасы туралы

Қаржы нарығындағы үрдістерді және инфляцияның жылдық деңгейінің төмендеуін ескере отырып Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы 2009 жылғы 10 маусымнан бастап Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің **ресми қайта қаржыландыру ставкасын жылдық 8,5%** деңгейінде белгілеу туралы қаулы қабылдады.

2. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша инфляция 2009 жылғы мамырда 0,7% (2008 жылғы мамырда – 1,0%) болды. Азық-түлік тауарларының бағасы 0,9% (1,4%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,4% (0,6%) және ақылы қызмет көрсету 0,6% (0,9%) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында өткен айда ең көп дәрежеде күріш – 4,5%, жемістер және көкөністер – 3,7%, қант – 2,7%, темекі өнімдері – 1,9%, алкогольсіз сусындар – 1,1% қымбаттады. Жұмыртқа бағасының 2,1%, май және тоң май бағасының 1,7%, оның ішінде күнбағыс майы бағасының 3,9% төмендеуі тіркелді.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында медициналық дәрі-дәрмектер бағасы – 1,8%, жеке гигиена тауарлары бағасы –1,2% өсті. Дизель отыны – 3,5%, бензин – 2,8% арзандады.

Халыққа ақылы қызмет көрсету құрылымы саласында тұрғын үй-коммуналдық қызмет көрсету үшін ақы төлеу өзгерген жоқ. Көлік қызметін көрсету 2,0%, оның ішінде теміржол көлігі қызметін көрсету 9,4%, сондай-ақ медициналық қызмет көрсету 0,9% қымбаттады.

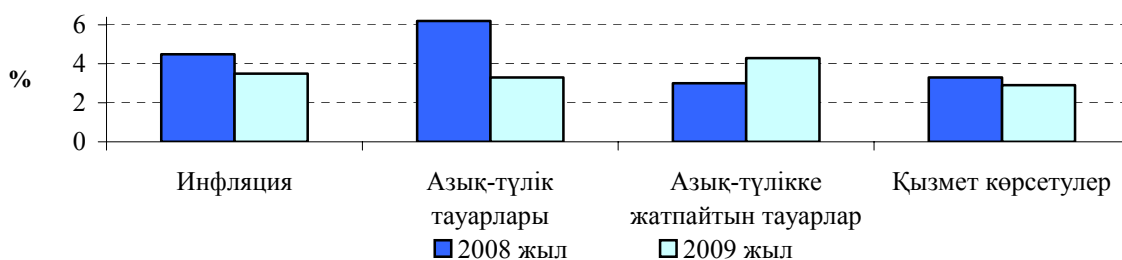
2009 жылғы қаңтар-мамырдағы инфляция 3,5% құрады (2008 жылғы қаңтар-мамырда – 4,5%).

2009 жылғы 5 айда инфляцияның баяулауына 2008 жылғы тиісті көрсеткіштермен салыстырғанда азық-түлік тауарларының және ақылы қызмет көрсету бағалары өсуінің баяулауы ықпал етті, олар осы кезеңде тиісінше 3,3% және 2,9% өсті (2008 жылғы 5 айда – 6,2% және 3,3%). Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 4,3% (3,0%) қымбаттады (1-график).

2009 жылғы мамырдың қорытындысы бойынша жылдық көрсетілген инфляция 8,4% (2008 жылғы желтоқсанда – 9,5%) құрады. Азық-түлік тауарларының бағасы 7,8% (10,8%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 7,0% (5,7%), ақылы қызмет көрсету – 10,9% (11,4%) өсті.

1-график

Инфляция және оның 2008 және 2009 жж.
мамыр-қаңтардағы құрамдас бөліктері

Ағымдағы макроэкономикалық жағдайлар сақталған кезде Ұлттық Банк 2009 жылдың қорытындысы бойынша инфляция 9,0% аспайды деп күтеді (2008 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2009 жылғы желтоқсан).

3. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары

2009 жылғы мамырда Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері ағымдағы бағамен 19,8 млрд. АҚШ долл. дейін 2,1%-ға (немесе 416,1 млн. АҚШ долл.) өсті (жыл басынан бастап – төмендеу 0,2%).

Ішкі валюта нарығында валютаны сату және Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету бойынша операциялар Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуімен және банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтарының төмендеуімен бейтараптандырылды. Нәтижесінде, таза валюта қорлары (ЕАВ) 2009 жылғы мамырда 1,3% (немесе 231,9 млн. АҚШ долл.) өсті (жыл басынан бастап – төмендеуі 1,7%). Алтындағы активтер олардың әлемдік нарықтардағы бағасының 9,3% өсуі нәтижесінде 8,9% (немесе 184,2 млн. АҚШ долл.) ұлғайды (жыл басынан бастап – өсуі 12,9%).

2009 жылғы мамырда тұтастай алғанда елдің халықаралық резервтері (ағымдағы бағамен), Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қосқанда (алдын ала деректер бойынша 23,1 млрд. АҚШ долл.) 43,0 млрд. АҚШ долл. дейін 2,6%-ға өсті (жыл басынан бері – төмендеуі 9,2%). Ұлттық қордың ұлттық валютадағы активтері 771,2 млрд. теңгені құрады, оның ішінде 600 млрд. теңге «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ-ның және «ҚазАгро» ҰХ-нің облигациялары.

2009 жылғы мамырда Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтерінің өсуіне байланысты ақша базасы 2 261,3 млрд. теңгеге дейін 3,1%-ға кеңейді (жыл басынан бастап 48,3% кеңейді).

Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін ескермегендегі ақша базасы 0,8%-ға 2001,7 млрд. теңгеге дейін сығымдалды (жылдың басынан бастап – 34,1% кеңейді).

2009 жылғы сәуірде ақша массасы банк жүйесінің ішкі активтерін төмендету есебінен 6556,0 млрд. теңгеге дейін 2,0%-ға қысқартылды (жылдың басынан бастап – 4,6% өсті).

2009 жылғы сәуірде айналыстағы қолма-қол ақша 747,2 млрд. теңгеге дейін 4,1%-ға өсті (жылдың басынан бастап 12,9%-ға төмендеді), бұл ретте банк жүйесінде депозиттер 5 808,8 млрд. теңгеге дейін 2,7%-ға төмендеді. Депозиттердің қысқаруы аясында айналыстағы қолма-қол ақшаның өсуі ақша массасының құрылымындағы депозиттер үлесінің 2009 жылғы наурыздағы 89,3%-дан сәуірдегі 88,6%-ға дейін төмендеуіне себепші болды.

Ақша мультипликаторы бұрынғы деңгейде қалды, 2009 жылғы сәуірде 2,99 құрады.

4. Валюта нарығы

2009 жылғы мамырдың ішінде теңгенің АҚШ долларына бағамы 1 АҚШ доллары үшін 149,82-150,68 теңге аралығында өзгерді. 2009 жылғы мамырда теңге 0,1%-ға нығайды (жыл басынан бастап – 24,6%-ға әлсіреді) және айдың аяғында теңгенің биржалық бағамы 1 АҚШ доллары үшін 150,44 теңге болды.

2009 жылғы мамырда Қазақстан Қор биржасындағы биржалық операциялар көлемі қосымша сауда-саттықтағы мәмілелерді ескере отырып 2009 жылғы сәуірмен салыстырғанда 30,2% азайып, 1,7 млрд. АҚШ долл. құрады (жылдың басынан бастап – 24,7 млрд. АҚШ долл.). Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 20,8% азайып, 2,3 млрд. АҚШ долл. құрады (жылдың басынан бастап – 25,3 млрд. АҚШ долл.).

5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2009 жылғы мамырда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 5 аукцион болды. Оларда 3 жылдық МЕОКАМ (10,5 млрд. теңге), 4 жылдық МЕОКАМ (7,8 млрд. теңге), 10 жылдық МЕУКАМ (16,1 млрд. теңге), 15 жылдық МЕУКАМ (7,0 млрд. теңге) және 17-жылдық МЕУЖКАМ (12 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік инфляция деңгейінен 3-жылдық МЕОКАМ бойынша – 7,64%, 4 жылдық МЕОКАМ бойынша 7,64%, 10 жылдық МЕУКАМ бойынша – 8,10%, 15 жылдық МЕУКАМ бойынша – 8,05% және 17 жылдық МЕУЖКАМ бойынша кірістілік 0,01% болды.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі алдыңғы аймен салыстырғанда 4,4% ұлғайып, 2009 жылғы мамырдың аяғында 932,5 млрд. теңге болды.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноталары. Ұлттық Банк ноталары эмиссиясының көлемі 2009 жылғы сәуірмен салыстырғанда 2009 жылғы мамырда 1,5 есе азайды (33,3%) және 100,0 млрд. теңге болды.

Қысқа мерзімді ноталардың кірістілігі 2009 жылғы сәуірдегі 5,85%-дан 2009 жылғы мамырда 5,30% дейін төмендеді.

Айналыстағы ноталардың көлемі 2009 жылғы сәуірмен салыстырғанда 15,9% азайып, 2009 жылғы мамырдың аяғында 145,0 млрд. теңгені құрады.

6. Банкаралық ақша нарығы

2009 жылғы мамырда 2009 жылғы сәуірмен салыстырғанда орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 13,1% төмендеді және баламасы 2413,9 млрд. теңгені құрады.

Орналастырылған банкаралық теңгедегі депозиттердің көлемі 2009 жылғы мамырда сәуірдегімен салыстырғанда 29,4% өсті және 978,4 млрд. теңге болды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 40,5%-ы). Бұл ретте орналастырылған банкаралық теңгедегі депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2009 жылғы мамырда 2009 жылғы мамырда сәуірдегі 4,96%-дан 4,60%-ға дейін төмендеді.

Ұлттық Банктің екінші деңгейдегі банктерден тартқан депозиттерінің көлемі 2009 жылғы мамырда 2009 жылғы мамырда сәуірдегімен салыстырғанда 29,3%-ға өсіп, 933,1 млрд. теңгені құрады.

2009 жылғы мамырда орналастырылған доллардағы депозиттердің көлемі сәуірдегімен салыстырғанда 23%-ға, 6,8 млрд. АҚШ долларына дейін азайды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 42,1%-ы). Орналастырылған доллардағы депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 1,22%-дан 0,87%-ға дейін төмендеді.

2009 жылғы мамырда еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі 41,2%-ға 2 млрд. еуроға дейін төмендеді (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 16,6%-ы). Еуромен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы өзгеріссіз қалды – 0,49%.

Рубльдегі депозиттерге орналастыру көлемі аз ғана болды – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 0,7%-ы.

Тұтастай алғанда, шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 59,5% құрап, жоғары деңгейде қалуда. Бұл ретте шетел валютасындағы депозиттердің негізгі бөлігі (58,8%) резидент емес банктерде орналастырылған.

7. Депозит нарығы

Резиденттердің банк жүйесіндегі депозиттерінің жалпы көлемі 2009 жылғы наурызбен салыстырғанда 2009 жылғы сәуірде 5808,8 млрд. теңгеге дейін 2,7%-ға (жылдың басынан - өсу 7,4%) төмендеді. Заңды тұлғалардың депозиттері 4232,8 млрд. теңгеге дейін 3,4%, жеке тұлғалардың депозиттері 1576,0 млрд. теңгеге дейін 0,7% азайды.

2009 жылғы сәуірде шетел валютасындағы депозиттер 2,2%-ға 2784,2 млрд. теңгеге дейін, ал ұлттық валютадағы депозиттер 3,2%-ға 3024,6 млрд. теңгеге дейін төмендеді. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 52,3%-дан 52,1%-ға дейін төмендеген.

Халықтың (резидент еместерді қоса алғанда) банктердегі салымдары 2009 жылғы сәуір айында 1605,2 млрд. теңгеге дейін 0,5% (жылдың басынан - өсу 7,0%) төмендеді. Халықтың салымдары құрылымында теңгедегі депозиттер 648,2 млрд. теңгеге дейін 4,2%-ға көтерілді. Шетел валютасындағы депозиттер 957,0 млрд. теңгеге дейін 3,5%-ға төмендеді. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 38,6%-дан 40,4%-ға дейін көтерілді.

2009 жылғы сәуірде банктік емес заңды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 5,1% (2009 жылғы наурызда – 5,5%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша 11,4% (10,0%) болды.

8. Кредит нарығы

Банктердің экономикаға кредиттері бойынша негізгі борышының жалпы көлемі 2009 жылғы сәуірдің қорытындысы бойынша 0,7% (жылдың басынан - өсу 8,4%) төмендеп, 8089,1 теңгені құрады.

Ұлттық валютадағы кредиттер бір айда 0,8% төмендеп, 3873,3 млрд. теңгені құрады, ал шетел валютасындағы кредиттер 4215,9 млрд. теңгені құрай отырып, 0,6% төмендеді. Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы наурызбен салыстырғанда 2009 жылғы сәуірде өзгерген жоқ, 47,9% құрады.

Ұзақ мерзімді кредиттер 6624,7 млрд. теңгені құрай отырып, 0,9% көтерілді, қысқа мерзімді кредиттер 1464,5 млрд. теңгені құрай отырып, 6,9% төмендеді. Нәтижесінде ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 2009 жылғы наурызбен салыстырғанда 2009 жылғы сәуірде 80,7%-дан 81,9%-ға дейін ұлғайды.

Заңды тұлғаларға кредиттер 2009 жылғы сәуірде 0,4% (жылдың басынан - өсу 10,8%) төмендеп, 5673,9 млрд. теңгені құрады. Жеке тұлғаларға кредиттер 2415,2 млрд. теңгені құрай отырып, 1,1% (жылдың басынан – өсу 3,3%) төмендеді. Нәтижесінде жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы бір айда 30,0%-дан 29,9%-ға дейін төмендеді.

Банктердің шағын кәсіпкерлік субъектілеріне кредиттері 2009 жылғы наурызбен салыстырғанда 2009 жылғы сәуірде 1700,8 млрд. теңгеге дейін 0,5% көтерілді, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 21,0% құрайды.

Салалар бойынша алғанда экономиканың сауда (22,6%), құрылыс (20,7%), өнеркәсіп (9,7%) және ауылшаруашылығы (3,3%) сияқты салалары неғұрлым белсенді кредиттелуде.

2009 жылғы сәуірде жеке тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2009 жылғы наурызда 20,1%-дан 17,3%-ға дейін, ал заңды тұлғаларға берілген кредиттер бойынша 16,0%-дан 15,0%-ға дейін төмендеді.